Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Departementaal vertrouwelijk

Kerneenheid
Analyse

Situatiebeeld en Duiding COVID-19 (nr. 35)

12 mei 2020 - geactualiseerd tot 11.30 uur

Actuele aandachtspunten
- Economisch herstel van het Caribisch deel van het Koninkrijk bemoeilijkt vanwege grote afhankelijkheid van toerisme.
- Eerste schooldag lijkt goed verlopen, al blijft kleine groep terughoudend. De echte test komt over twee weken.
- Verschillende protocollen en /of het onderling afspraken maken met kleine groepen lidstaten over heropenen toerismesector kunnen leiden tot concurrentie of spanningen tussen EU-landen.

SITUATIEBEELD

Maximaal controleren (volksgezondheid)
- Het aantal COVID-19 patiënten op de IC is gedaald tot onder de 500.
- Volgens virologen kan de versoepeling van maatregelen ertoe leiden dat steden brandhaarden worden. Sommigen verwachten meer besmettingen en pleiten voor verplichte mondkapjes bij contactberoepen.
- Het ministerie van VWS heeft 25 verpleeghuizen geselecteerd die meedoen aan de proef met een bezoekregeling. In elke GGD-regio is een zorgaanbieder geselecteerd. Als de regeling in de praktijk goed werkt, kan over twee weken in meer verpleeghuislocaties beperkt bezoek plaatsvinden.
- Sinds maandag zijn basisscholen, peuterspeelzalen en kinderopvang weer open. Techniek Nederland maakt zich zorgen over de mogelijke verspreiding van het virus door ventilatiekanalen in deze gebouwen.
- De drie bevolkingsonderzoeken naar kanker worden weer hervat.

Beeld sociale media
- Op sociale media zijn veel initiatieven die mondkapjes produceren om met de opbrengst liefdadigheidsinitiatieven of ondernemers die het moeilijk hebben te ondersteunen.

Continuïteit vitale processen en samenleving
- Vanaf dinsdag mogen treinreizigers geen fiets meer meenemen, om ruimte uit te sparen voor noodzakelijke reizen. Verder wordt de verkoop van kaartjes met samenreiskorting voorlopig gestaakt.
- Met ingang van maandag moeten passagiers aan boord van KLM-toestellen gezichtsbescherming dragen, tegelijkertijd zegt de maatschappij dat het risico van besmetting aan boord laag is.

Zorg voor kwetsbare groepen
- Schuldhulpverleners verwachten door de pandemie overspoeld te worden met hulpvragen. Sommige gemeentes en organisaties merken nu al een stijging. De grote piek wordt later verwacht, wanneer de steunmaatregelen van de overheid ophouden.
- Minister van Rijn heeft er moeite mee dat er een verband wordt gelegd tussen (het ontbreken van) beschermingsmiddelen en de piek van besmettingen in verpleeghuizen. Dat staat volgens van Rijn namelijk nog niet vast.
- De crisis zorgt ervoor dat meer mensen kampen met de psychologische problemen. Ook het thuiswerken vraagt mentaal veel van mensen. "Mensen ervaren meer stress, slaapproblemen en zelfs suïcidale klachten".
- In het AZC Sneek zijn nog eens 6 besmettingen geconstateerd, toch gaat het centrum weer open. De GGD stelt dat de verspreiding erg meevalt.

Beeld sociale media
- Verzorgingstehuizen blijven zoeken naar mogelijkheden om contact met familie mogelijk te maken. Op sociale media verschijnen onder andere berichten over glazen 'babbelboxen'.

Financieel-economische stabiliteit
- Het aantal bedrijven dat failliet is verklaard, is in de maand april verder opgelopen vergeleken met de maand ervoor. Het betreft relatief veel horecaondernemingen, maar het CBS benadrukt dat in de cijfers over april de effecten van de coronacrisis nog niet of nauwelijks zichtbaar zijn.
- Bedrijven hebben nog niet zo massaal de huur van panden opgezegd als in de vorige crisis, blijkt uit een rapport van vastgoedadviesbureau Colliers. Gezien de nieuwe afstandsregels verwacht het bureau ook niet dat dit zal gebeuren.

- Bijna alle banken en andere geldverstrekkers bieden huiseigenaren een betaalpauze indien nodig, maar Vereniging Eigen Huis ziet teveel verschillende regels en pleit voor meer steun voor huiseigenaren en een regeling die in de hele sector geldt.

Caribisch deel van het Koninkrijk
- De COVID-19 crisis heeft de kwetsbaarheid van de eilanden blootgelegd. De bijzondere gemeenten, die net als de andere drie eilanden draaiden op toerisme, staan er slecht voor. Eerder werd al bekend dat de financiële steun van Nederland aan het Caribisch deel van het Koninkrijk kan oplopen tot een miljard euro.
- De Raad voor Advies stelt dat er rampzalige gevolgen zullen zijn voor de overheidsfinanciën van Curaçao bij sluiting van de grenzen langer dan drie maanden. De 'coronabegroting' 2020 van Curaçao is gebaseerd op de sluiting van grenzen met het buitenland voor 3 maanden.
- De Curaçaose overheid heeft ondernemers financiële hulp toegezegd, maar veel bedrijven en ondernemers hebben nog geen steun ontvangen. Ook weten ze niet of hun aanvraag überhaupt wel is goedgekeurd.
- Duizenden families op Aruba zijn afhankelijk van voedselhulp door verschillende hulporganisaties.
- Aruba maakt zich klaar om de grenzen te heropenen vanaf 1 juli 2020, de interne economie zal vanaf 15 juni geleidelijk worden opgestart.
- Een benefietactie heeft ondertussen al 1 miljoen euro opgeleverd en naar verwachting zal de opbrengst nog verder oplopen. Het geld wordt gebruikt voor voedselpakketten.
- Het Rode Kruis gaat in samenwerking met lokale hulporganisaties voedselhulp coördineren voor Curaçao, Aruba en Sint-Maarten.

Internationale context
- Uit een rapport van de (10)(2a) gezondheidsautoriteit blijkt dat er geen bewijs is gevonden voor brede verspreiding van het virus onder jongeren onder de 20 jaar.
- In (10)(2a) is het reproductiegetal de afgelopen weken gedaald van 0,9 naar 0,7. De daling deed zich voor ondanks de heropening van de scholen in het land, nu vier weken geleden. Ook in Noorwegen lijkt de heropening van basisscholen en kinderopvang niet geleid te hebben tot een toename in besmettingen.
- Deze week komt de EU naar verwachting met een vakantieprotocol om het (Europees) toerisme te redden. Diverse landen hebben voorstellen gedaan, waaronder een coronapaspoort of 'corona corridors' tussen landen met vergelijkbare maatregelen en bezettingsgraden. (10)(2a) hoopt dat het toeristische seizoen op 1 juli van start kan gaan en hebben diverse protocollen opgesteld, waaronder de verplichting tot een gezondheidscertificaat.
- Reizigers die vanuit het buitenland (10)(2a) binnen willen, moeten vanaf vrijdag verplicht eerst twee weken in quarantaine. De maatregel blijft gelden zolang de noodtoestand duurt.
- Volgens economen dreigt (10)(2a) door de pandemie en daarmee het uitblijven van toerisme, weer terug te vallen in de crisis van tien jaar geleden. De staatsschuld zal naar verwachting oplopen tot bijna 200% van de economische output.
- De (10)(2a) regering adviseert inwoners mondkapjes te dragen op plekken waar moeilijk afstand gehouden kan worden, zoals in het ov en in winkels.
- In (10)(2a) is een recordaantal nieuwe besmettingen vastgesteld. Volgens de (10)(2a) autoriteiten is de snelle stijging het gevolg van een strikter testbeleid. Ondanks deze enorme toename heeft president Poetin aangekondigd dat er een einde komt aan de strikte nationale lockdown.
- In (10)(2a) is de vrees voor een tweede besmettingsgolf toegenomen nadat in de stad (10)(2a) nieuwe besmettingen zijn vastgesteld.

Politiek en maatschappelijke onrust
- 10 tot 15% van de kinderen tussen de 0 en 4 jaar is op maandag niet naar hun kinderdagverblijf gegaan. Een deel van de ouders hield kinderen thuis vanwege verkoudheid, een deel was nog terughoudend. Over het algemeen zijn basisschoolbesturen tevreden over de eerste dag.
- Uit gegevens van de politie blijkt dat geweld tegen de politie tijdens de crisis is toegenomen. Ook het aantal overlastmeldingen is explosief gestegen.
- Volgens de media is het kabinet de afgelopen weken verdeeld geraakt over de coronacrisis.
- Het Veiligheidsberaad heeft vertrouwen in het gedrag van burgers als naar verwachting op 1 juni de terrassen open gaan.
- De richtlijnen voor het openstellen van horeca zijn bekend, naast een controlegesprek aan de deur mogen maximaal vier personen aan een tafel zitten. Het personeel mag binnen 1,5 meter de bestelling opnemen.
- Volgens retail-adviesbureau RMC nam de drukte in de winkelstraten de afgelopen week sneller toe dan in de weken ervoor. Ook verwacht RMC dat de drukte gestaag zal toenemen nu een aantal contactberoepen weer aan het werk gaat en scholen en bibliotheken zijn geopend.
- Lang niet alle rijschoolhouders staan te springen om vandaag weer met lessen te beginnen en doen dat dan ook niet.
- Mensen konden zich op maandag weer inschrijven voor theorie-examens voor een rijbewijs, het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen had daarom maandagochtend last van een overbelasting op de website.
- Groningen Demonstranten eisten zaterdag in Groningen een einde aan de maatregelen tegen corona.
- Het COA stelt dat (voornamelijk) door de crisis het aantal inwoners van Ter Apel is teruggelopen.

- Huurders zijn boos over de aangekondigde huurverhoging.
- Diverse sportscholen hebben hun apparatuur naar buiten verplaatst uit frustratie, omdat zij nog niet open mogen maar buiten sporten wel is toegestaan.

DUIDING

Economisch herstel van het Caribisch deel van het Koninkrijk bemoeilijkt vanwege grote afhankelijkheid van toerisme

De economieën van het Caribisch deel van het Koninkrijk zijn extra hard getroffen door de pandemie omdat zij in zeer grote mate draaien op toerisme. In veel gevallen bestonden er al economische problemen voor de pandemie die nu verergeren. Op verschillende eilanden wordt melding gemaakt dat inwoners moeite hebben voldoende voedsel te vergaren. Omdat er naast toerisme weinig andere bronnen van inkomsten zijn, bestaat er voor het weer kunnen opstarten van de economie een grote afhankelijkheid van de beslissingen van andere landen om inwoners weer te laten reizen. Curaçao zal in de nasleep van de coronacrisis blijven zitten met een werkloosheidscijfer van 60%, verwacht premier Rhuggenaath.

Eerste schooldag lijkt goed verlopen, de echte test komt over twee weken

Zowel op sociale als traditionele media is positief gereageerd op het verlopen van de eerste schooldag sinds de versoepeling. Het feit dat 10 tot 15% van de kinderen en een deel van de leerkrachten niet op school zijn verschenen geeft wel aan dat een minderheidsgroep nog terughoudend is. Als de berichten positief blijven zal dit cijfer wellicht afnemen. De echte test komt over twee weken, wanneer de invloed van de versoepelingen op de besmettingsgraad duidelijk wordt. Als deze is toegenomen bestaat het risico van *backlash* op de timing van het politieke besluit tot versoepelingen.

Voorstellen voor 'Corona corners' kunnen leiden tot concurrentie tussen EU-landen

Europese landen voelen urgentie om de economisch belangrijke toeristensector weer op te starten. Het grote scala aan voorstellen en protocollen bevat het risico dat Europese landen elkaar gaan beconcurreren, al dan niet in groepsverband, wat de onderlinge relaties kan beschadigen.